

Дорофеев Д.А.
аспірант кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Dorofeiev Dmytro
Banking University

РЕГУЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В НЕБАНКІВСЬКОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

REGULATION AND MANAGEMENT OF INNOVATION PROCESSES IN NON-BANK FINANCIAL SECTOR

Анотація. У статті досліджено головні напрями державного регулювання інноваційних процесів в небанківському фінансовому секторі України та управління ними задля реалізації державної політики щодо розвитку ринку фінансових послуг. Визначено мету, уточнено функції, об'єкти, суб'єкти та методи регулювання інноваційних процесів та управління ними. Охарактеризовано перспективні види інновацій, які можуть бути використані на фінансовому ринку України. Виокремлено поняття регуляторних інновацій, охарактеризовано їх основні види, визначено перспективні напрями використання регуляторних інновацій управлінського, організаційного, технологічного та інформаційного характеру. Обґрунтовано необхідність посилення уваги з боку регуляторів до інституційного застосування інноваційних технологій, використання технології розподіленого реєстру, нових методів забезпечення кібербезпеки, корпоративного управління та управління ризиками.

Ключові слова: небанківський фінансовий сектор, фінансові інновації, регуляторні інновації, управління, регулювання, нагляд.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку небанківського фінансового сектору супроводжується поглибленням інноваційних процесів та посиленням їх впливу на всю економічну систему країни. Запровадження фінансових інновацій небанківськими фінансовими установами сприяє підвищенню як економічної, так і соціальної

ефективності їх діяльності, що знаходить свій прояв в одержанні споживачами фінансових послуг додаткових переваг, а також підтримці стабільності функціонування фінансової системи країни загалом.

У зв'язку з цим процес запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах повинен перебувати під постійним контролем з боку державного регулятора. Крім того, сам державний регулятор у процесі своєї діяльності запроваджує регуляторні інновації, які є обов'язковими для виконання всіма фінансовими установами. Такі регуляторні інновації стосуються перш за все вдосконалення управління, організації діяльності та запровадження нових технологій надання фінансових послуг [1, с. 23; 2, с. 124].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням регулювання інноваційного процесу в небанківському фінансовому секторі та управління ним в науковій літературі приділяється недостатньо уваги. Серед науковців, які досліджують цю проблему, варто виділити праці Я. Жаліло [27], В. Жупанина [9], О. Ковалю [27], В. Кротюка [12], В. Кузнецова [2], В. Міщенко [3], С. Міщенко [4; 21], С. Науменкової [1; 17], П. Сенища [25], Б. Соколова [18].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з недостатнім рівнем розроблення зазначеної проблеми

більш детального обґрунтування потребує дослідження питань запровадження та використання регуляторних інновацій з боку державного регулятора ринку небанківських фінансових послуг.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження особливостей регулювання інноваційних процесів в небанківському фінансовому секторі України та управління ними, обґрунтування рекомендацій щодо їх вдосконалення шляхом запровадження регуляторних інновацій.

Виклад основного матеріалу. Головною метою регулювання інноваційної діяльності в небанківському фінансовому секторі та управління нею є реалізація державної політики щодо розвитку ринку небанківських фінансових послуг на засадах прозорості, відкритості, конкурентності та ефективності з урахуванням інтересів суспільства, забезпечення надійного захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг, а також стабільності функціонування фінансового сектору [3, с. 33; 4, с. 37; 5, с. 187]. Практичну діяльність у цій сфері, відповідно до законодавчо визначених повноважень, здійснюють Національна комісія, що проводить державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Національний банк України (НБУ) та Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку (НКЦПФР).

Відповідно до чинного законодавства до функцій Нацкомфінпослуг у сфері управління інноваційною діяльністю віднесено:

1) розроблення нормативно-правових актів, які передбачають можливість та визначають умови впровадження й використання фінансових інновацій;

2) встановлення обов'язкових економічних нормативів, вимог та правил щодо надання інноваційних фінансових послуг, які сприяють обмеженню фінансових ризиків;

3) встановлення обмежень на поєднання окремих видів фінансових послуг, продуктів або використання певних фінансових інструментів;

4) визначення вимог до облікової та реєстрової систем, програмного забезпечення, технічного обладнання та кваліфікації керівників небанківських фінансових установ;

5) визначення порядку розкриття інформації та складання звітності про інноваційні фінансові послуги [6].

До основних форм державного регулювання інноваційної діяльності в небанківських фінансових установах та управління нею можна віднести:

1) розроблення необхідного нормативно-правового забезпечення;

2) ліцензування окремих операцій, надання дозволів на провадження певних видів діяльності та затвердження умов надання інноваційних фінансових послуг;

3) погодження документів небанківських фінансових установ, які визначають вимоги щодо надання інноваційних фінансових послуг, використання інноваційних продуктів та здійснення інноваційних операцій;

4) нагляд за діяльністю учасників ринків фінансових послуг, перевірку фінансових установ щодо відповідності надання інноваційних послуг вимогам стосовно розкриття інформації та захисту інтересів споживачів;

5) вжиття заходів впливу щодо фінансових установ у разі порушення ними економічних нормативів та правил надання послуг [7, с. 48; 8, с. 14; 9, с. 51].

На наш погляд, до функцій регуляторів слід також слід віднести розроблення механізмів захисту прав фінансових установ щодо впровадження та використання фінансових інновацій. Це обумовлене тим, що їх захист за допомогою патентів чи авторських прав у світовій практиці ще не набув поширення через складність механізмів підтвердження авторських прав, а також відносно невелику тривалість життєвого циклу фінансових інновацій та їх швидке оновлення.

Важливими напрямками інспектування та пруденційного нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, крім дотримання встановлених критеріїв, вимог та економічних нормативів (ліквідності, капіталу, платоспроможності, прибутковості), повинні бути оцінювання рівня ризику здійснюваних операцій, якості систем управління та дотримання правил надання інноваційних послуг, використання нових фінансових інструментів, продуктів та технологій [10, с. 43; 11, с. 28; 12, с. 6].

Одним з найважливіших законодавчих документів, що регулює інноваційну сферу, є Закон України «Про інноваційну діяльність», у якому інноваційну діяльність охарактеризовано як процес використання та комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок задля надання ринку нових конкурентоздатних товарів та послуг. У цьому Законі об'єкти інноваційної діяльності визначено дуже широко з орієнтацією на науково-дослідні установи та науково-виробничі підприємства. Зокрема, до таких об'єктів віднесено нові знання та продукти інтелектуальної власності; новітні програми; обладнання, технологічні та виробничі процеси; організаційні та управлінські рішення, що суттєво поліпшують структуру та підвищують якість виробництва й ефективність функціонування соціальної сфери; об'єкти інфраструктури; окремі види природних ресурсів, способи їх видобування та перероблення; готову продукцію; механізми взаємодії суб'єктів господарювання на ринку [13].

Головними суб'єктами інноваційної діяльності в Законі визначені фізичні та юридичні особи, які розробляють та реалізують інновації шляхом використання майнових та інтелектуальних цінностей, фінансування інноваційних проектів, залучення нових наукових, технічних та технологічних нововведень.

Законом також визначено головні функції та завдання регулювання інноваційної сфери:

- формування пріоритетів для реалізації загальнодержавних та галузевих програм інноваційного розвитку національної економіки;

- розроблення інноваційних програм для різних рівнів економічної структури та державного управління, а саме загальнодержавних, галузевих, міжгалузевих та регіональних;

- розроблення законодавчих та нормативних документів для забезпечення ефективного функціонування процесу інноваційної діяльності, а також та захисту майнових, інтелектуальних та інших прав його учасників;

- розроблення ефективних фінансових, економічних та податкових механізмів задля підтримки інноваційних процесів;

- фінансове забезпечення процесу впровадження та використання інновацій шляхом прямого державного фінансування або надання державних кредитів, а також на основі запровадження необхідних стимулів для фінансових установ, які фінансують інноваційні підприємства;

- підтримка та розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури [13].

Одним з важливих положень Закону України «Про інвестиційну діяльність», яка стосується теми нашого дослідження, є передбачена законодавцем можливість створення задля фінансової підтримки діяльності інноваційних підприємств спеціалізованих державних та комунальних фінансово-кредитних установ. Такі установи створюються органом державної влади за рахунок коштів відповідного бюджету. Для фінансування їх діяльності також можуть бути використані інвестиції, доходи, одержані в результаті операційної діяльності інноваційних підприємств, добровільні внески та інші джерела. Бюджетні кошти, виділені для фінансування державних програм, спрямовуються інноваційним установам виключно через такі спеціалізовані фінансові установи.

До функцій спеціалізованих інноваційних фінансових установ також віднесено проведення відкритих конкурсів для відбору інноваційних проектів та програм, підтримку їх державного фінансування або кредитування, надання поручительств та гарантій, передавання певних ресурсів та майна в оренду або в лізинг тощо. Гарантією повернення інноваційним підприємством (установою) одержаних коштів та ресурсів можуть бути застава, договір страхування, договір поруки тощо [13].

Відзначаючи важливість положень Закону «Про інноваційну діяльність», вважаємо, що викладені в ньому підходи сьогодні вже не відображають всього різноманіття інноваційних процесів у вітчизняній економіці, тим більше, специфіку використання інновацій у діяльності небанківських фінансових установ. Отже, на наш погляд, необхідно внесення суттєвих змін у цей Закон задля врахування особливостей розроблення та використання інновацій у фінансових установах.

Недоліки попереднього Закону певною мірою компенсує Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», який визначає характер взаємовідносин між учасниками фінансових ринків та надає перелік видів фінансових послуг. При цьому варто зазначити, що віднесення окремих фінансових операцій, інструментів, продуктів чи технологій до певних видів фінансових послуг є виключною прерогативою державного регулятора, тому ступінь інноваційності конкретної послуги буде визначати саме він, що має велике значення для організації нормативно-правового забезпечення регулювання інноваційної діяльності в небанківських фінансових установах та управління нею.

Такий підхід до класифікації фінансових послуг узгоджується зі світовою практикою. Так, згідно з Директивою 2014/65/ЄС «Про ринки фінансових інструментів», всі фінансові послуги та види діяльності розподілені на інвестиційні та допоміжні послуги, до яких віднесено послуги зі зберігання цінностей, управління готівкою та забезпеченням, консультаційні послуги, обмін валют, що пов'язаний з наданням інвестиційних послуг, послуги андеррайтингу. При цьому в процесі надання фінансових послуг використовується стандартний перелік фінансових інструментів, який складають цінні папери, інструменти грошового ринку, похідні фінансові інструменти тощо [14].

Як у вітчизняному законодавстві, так і в Директиві 2014/65/ЄС питання запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах чіткого відображення не знайшли. Аналіз законодавчих та нормативних документів свідчить про те, що використання фінансових нововведень в установах фінансового сектору є децентралізованим процесом, а державні регулятори залишають за собою право загального регулювання фінансового ринку, впровадження регуляторних інновацій та нагляду за діяльністю фінансових установ задля запобігання ризикам у разі використання ними нових фінансових інструментів, продуктів чи технологій [15, с. 17; 16, с. 41].

При цьому варто зазначити, що обов'язковою умовою запровадження нової фінансо-

вої послуги (продукту) є надання небанківською фінансовою установою споживачам та клієнтам чіткої та вичерпної інформації про її сутність та особливості одержання, відмінність від наявних послуг, її переваги, вартість, наявність додаткових послуг, обмежень, потенційних ризиків тощо. Відповідно, державний регулятор повинен мати відповідні важелі та механізми для контролю за дотриманням фінансовими установами таких зобов'язань [17, с. 34; 18, с. 166].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в процесі регулювання інноваційної діяльності в небанківських фінансових установах та управління нею роль державних регуляторів не обмежується загальною підтримкою їх прагнення до формування інноваційних стратегій розвитку. Державні регулятори не лише відслідковують запровадження нових послуг, інструментів та технологій, але й розробляють та запроваджують власні інновації [19, с. 81; 20, с. 12].

Проведений аналіз функціонування небанківського фінансового сектору та діяльності Нацкомфінпослуг за 2015–2018 рр. свідчить про те, що регулятор реалізує активну політику щодо розвитку та використання власних інновацій. Так, у 2018 р. в небанківському фінансовому секторі було запроваджено 12 регуляторних інновацій, що в 2,4 рази більше, ніж у 2015 р. (табл. 1).

Таблиця 1
Кількість регуляторних інновацій,
впроваджених Нацкомфінпослуг
у діяльність небанківських фінансових установ
у 2015–2018 рр.

Види діяльності	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Страхування	1	1	3	4
Лізинг	1	2	1	2
Адміністрування товарів у групах	–	–	1	1
Ломбарди	1	–	1	1
Операції ФОН	–	–	1	1
Недержавне пенсійне забезпечення	–	1	1	1
Інші види діяльності	2	3	3	2
Всього	5	7	11	12

Джерело: складено на основі даних Нацкомфінпослуг

До головних регуляторних інновацій, запроваджених Нацкомфінпослуг на ринку небан-

ківських фінансових послуг України впродовж останніх років, можна віднести розроблення нових методик формування страхових резервів, розрахунку викупної суми за договором страхування життя, визначення загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит; розроблення методичних рекомендацій щодо складання аудиторських звітів, зразків типових документів, нових форм фінансової звітності; затвердження економічних нормативів для страхових компаній та фінансових компаній, що надають фінансові послуги з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах; запровадження індикаторів аналізу фінансової звітності, більш чутливих до зміни фінансового стану фінансових установ та ризиковості операцій; використання електронного документообігу тощо [21, с. 39; 22, с. 37]. Таким чином, більшість регуляторних інновацій можна класифікувати як управлінські, організаційні, технологічні або інформаційні.

Задля активізації розвитку небанківського фінансового сектору у 2015 р. було прийнято «Стратегію реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки», за якою головними сферами діяльності Нацкомфінпослуг визначено дерегулювання ринків небанківських фінансових послуг, спрощення регуляторного середовища; підвищення ефективності нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ; посилення інноваційного характеру регуляторного впливу та підтримка використання фінансових інновацій у небанківському фінансовому секторі.

До найбільш перспективних фінансових інновацій, які можуть бути використані на небанківському фінансовому ринку України, Стратегія відносить:

- участь страхових компаній у системі недержавного пенсійного забезпечення;
- розвиток банківського страхування, страхового та перестрахового брокерства;
- запровадження методів «прямого врегулювання» та «електронного поліса» в системі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

- поширення добровільного медичного страхування;
- імплементацію норм та практик країн ЄС у сфері ядерного страхування;
- використання інструментів фінансового забезпечення діяльності туристичних агенцій на основі укладення договору страхування на випадок неплатоспроможності або банкрутства;
- запровадження нових механізмів сільськогосподарського страхування;
- обов'язкове страхування професійної відповідальності адвокатів, незалежних директорів, відповідальності імпортерів та інших суб'єктів;
- страхування експорту;
- реалізація через кредитні спілки державних програм щодо підтримки малого підприємництва;
- впровадження обов'язкових професійних пенсійних програм для окремих груп та категорій працівників;
- перехід до дистанційної моделі обслуговування клієнтів [23].

Серед перспективних регуляторних інновацій управлінського, організаційного, технологічного та інформаційного характеру на небанківському фінансовому ринку, які пропонує реалізувати Нацкомфінпослуг, на наш погляд, варто виокремити:

- перехід до нової моделі відносин регулятора з учасниками небанківського фінансового ринку, що ґрунтується на концепції ефективного державного сервісу;
- перехід до нагляду за небанківськими фінансовими групами на консолідованій основі;
- запровадження нагляду на основі оцінювання ризиків;
- створення системи рефінансування небанківських фінансових установ, зокрема кредитних спілок та страхових компаній;
- запровадження платежів з боку небанківських фінансових установ за наглядову діяльність на користь Нацкомфінпослуг;
- регулярне стрес-тестування основних фінансових параметрів діяльності небанківських фінансових установ;
- широке використання нових інформаційних технологій, техніки та програмного забезпечення;

– використання міжнародних стандартів регулювання та нагляду [23].

Велике значення для регулювання ринків фінансових послуг має Генеральна угода з торгівлі послугами (ГАТС) Світової організації торгівлі, в якій визначено перелік фінансових послуг, що підпадають під регулювання СОТ, таких як широкий спектр банківських послуг, страхові послуги, операції з цінними паперами, фінансовий лізинг, управління фінансовими активами, платіжні та консультаційні послуги, надання фінансової інформації [24, с. 104].

Варто зазначити, що в разі надання фінансових послуг у межах міжнародного співробітництва ключове значення щодо реалізації інноваційних підходів мають способи їх надання. Положення ГАТС передбачають такі чотири способи, як транскордонне постачання; переміщення споживача до постачальника послуг; створення постачальником «комерційної присутності» на території іноземної держави; переміщення постачальника послуг до споживача [24].

Зазначені способи вже містять напрями запровадження інновацій на фінансовому ринку, тому можна вважати, що надання фінансових послуг небанківськими фінансовими установами в межах міжнародного співробітництва сприяє суттєвому поширенню інновацій та їх інноваційній доступності перш за все на основі використання дистанційних моделей обслуговування [25, с. 58; 26, с. 27].

Сучасний етап розвитку регулювання інноваційних процесів в небанківському фінансовому секторі та управління ними характеризується поширенням у діяльності фінансових установ нових інформаційних технологій та технологій, що ґрунтуються на використанні штучного інтелекту. Згідно з даними “Pricewaterhouse Coopers” найближчим часом головними техніко-технологічними чинниками, які сприятимуть суттєвому реформуванню ринку фінансових послуг, будуть:

1) розвиток сфери Fintech, формування на цій основі нових бізнес-моделей діяльності небанківських фінансових установ, завдяки чому основним форматом надання фінансових послуг стане цифровий;

2) радикальна реструктуризація фінансового сектору на основі використання блокчейн-технології як складової інфраструктури ринку небанківських фінансових послуг;

3) перетворення кіберзагроз на головний вид ризиків у діяльності установ небанківського фінансового сектору [27, с. 93; 28].

У зв'язку з розвитком таких тенденцій регулятори небанківського фінансового сектору повинні більше уваги приділяти процесу регулювання та нагляду за запровадженням та використанням фінансовими установами фінансових, технічних та технологічних інновацій. Перш за все це стосується контролю за регулярним оновленням та вдосконаленням фінансовими установами використовуваних операційних моделей ІТ-технологій, розроблення нових методів забезпечення кібербезпеки для всіх технічних та операційних систем, методів управління ризиками, а також посилення вимог до систем корпоративного управління. Це обумовлене тим, що, згідно з даними “PwC”, після 2020 р. через посилення технічної інноваційної складової в діяльності небанківських фінансових установ у зоні ризику можуть опинитися від 22% до 28% їх загальної кількості [28].

Вже сьогодні в діяльності небанківських фінансових установ спостерігається перехід від фрагментарного до інституційного застосування інноваційних технологій. Зокрема, це стосується можливостей використання загальнодоступного реєстру блокчейна та інших технологій розподіленого реєстру, які можна розглядати як найбільш перспективну складову операційної інфраструктури діяльності небанківських фінансових установ. Отже, головними інституційними складовими регуляторного середовища інноваційної діяльності в небанківських фінансових установах, які потребують подальшого розвитку, повинні бути загальний рівень розвитку техніки, фінансової науки та освітньої системи країни; цілеспрямована інвестиційна та інноваційна політика держави, що стимулює розвиток інноваційної діяльності у небанківському фінансовому секторі; система науково-дослідних установ, які здійснюють наукові дослідження та науково-прикладні розробки

у сфері фінансової та інформаційної діяльності; високий рівень функціональності законодавчого та нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження свідчить про досить активне впровадження у вітчизняних небанківських фінансових установах інновацій та підтримку їх інноваційної діяльності з боку державного регулятора задля забезпечення стійкого розвитку фінансового сектору та надійного захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг.

Найбільш перспективними видами фінансових інновацій, які можуть бути використані на небанківському фінансовому ринку України, є розвиток банківського страхування, страхового та перестрахового брокерства; запровадження методів «прямого врегулювання» та «електронного поліса» в систему обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; запровадження нових механізмів сільськогосподарського страхування; страхування експорту; реалізація через кредитні спілки державних програм підтримки малого підприємництва; перехід до дистанційної моделі обслуговування та інформування клієнтів тощо.

Визначено, що в процесі регулювання інноваційної діяльності в небанківських фінансових установах та управління нею роль державних регуляторів не обмежується загальною підтримкою їх інноваційних стратегій. Державні регулятори не просто відслідковують використання нових фінансових послуг, продуктів, інструментів та технологій, але й розробляють та запроваджують власні інновації. До таких регуляторних інновацій належать перехід до нагляду за небанківськими фінансовими групами на консолідованій основі, запровадження нагляду на основі оцінювання ризиків, створення системи рефінансування небанківських фінансових установ, запровадження платежів з боку небанківських фінансових установ за наглядову діяльність на користь Нацкомфінпослуг тощо.

У зв'язку з переходом фінансового сектору до діяльності в умовах цифрової економіки

необхідним є посилення уваги з боку державних регуляторів до інституційного застосування інноваційних технологій, використання технології розподіленого реєстру, вдосконалення фінансовими установами операційних моделей ІТ-технологій, розроблення та використання нових методів забезпечення кібербезпеки для всіх технічних та операційних систем, запровадження нових методів управління ризиками, а також посилення вимог до корпоративного управління в небанківських фінансових установах з урахуванням кращої європейської практики.

Література:

1. Науменкова С. Підвищення доступності фінансових послуг: актуальні питання регуляторної практики. *Фінанси України*. 2013. № 10. С. 20–33.
2. Кузнецов В. и др. Предоплаченные инструменты розничных платежей – от дорожного чека до электронных денег. Москва : Маркет ДС, 2008. 304 с.
3. Міщенко В., Науменкова С. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами. *Економіка України*. 2002. № 5. С. 29–36.
4. Міщенко С. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни. *Фінанси України*. 2010. № 7. С. 35–49.
5. Науменкова С., Міщенко В. Поняття системного ризику та підходи до визначення системно значущих банків. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. № 1 (105). С. 186–189.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 листопада 2001 р. №2664-III / Верховна Рада України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T012664.html (дата звернення: 05.03.2019).
7. Міщенко С. Вдосконалення інституційної структури нагляду за фінансовим сектором. *Банківська справа*. 2007. № 1. С. 41–56.
8. Науменкова С. Функціонування недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України. *Фінанси України*. 2010. № 4. С. 3–16.
9. Жупанин В. Організація залучення заощаджень населення на основі випуску казначейських зобов'язань України. *Фінанси України*. 2008. № 2. С. 44–58.
10. Науменкова С. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2015. № 12. С. 39–48.
11. Міщенко В. Методологічні та методичні проблеми запровадження таргетування інфляції. *Вісник Національного банку України*. 2006. № 5. С. 22–32.
12. Кротюк В. Еволюція підходів до оцінки капіталу в Базельських угодах. *Банківська справа*. 2005. № 4. С. 3–9.

13. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 05.03.2019).
14. On markets in financial instruments and amending: Directive of the European Parliament and of the Council: of 15.05.14 № 2014/65/EU. URL: <http://www.eufsp.com/laws.html> (дата звернення: 05.03.2019).
15. Науменкова С. Оцінка впливу галузевої приналежності на рівень перспективної платоспроможності позичальника. *Вісник Національного банку України*. 2005. № 7. С. 14–21.
16. Мищенко С. Стимулирование кредитования как фактор экономического роста. *Вестник Финансового университета*. 2013. № 1. С. 35–45.
17. Науменкова С. Фінансова інклюзивність та проблеми забезпечення доступу населення до базових фінансових послуг в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 11. С. 31–37.
18. Соколов Б., Мищенко С. Роль платежных систем в обеспечении устойчивого развития национальной экономики. *Проблемы современной экономики*. 2015. № 2 (54). С. 163–168.
19. Мищенко В., Науменкова С. Банківський нагляд : підручник. Київ : Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2011. 498 с.
20. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України. Вип. 15. Київ : Національний банк України, 2010. 124 с.
21. Мищенко С. Визначення основних факторів розвитку та ефективності функціонування фінансового сектору України. *Банківська справа*. 2008. № 4 (82). С. 31–47.
22. Naumenkova S., Malutin O., Mishchenko S. Transition to Inflation Targeting in Ukraine: New Tools for Monetary Policy. *Bulletin Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2015. Vol. 166. № 1. P. 31–39.
23. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 19 березня 2015 р. № 499. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN009514.html (дата звернення: 05.03.2019).
24. Опарін В., Федосов В., Львович С. та ін. Фінансова інфраструктура України: стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2016. 695 с.
25. Сенищ П. та ін. Світовий досвід та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Вип. 10. Київ : Національний банк України, 2008. 145 с.
26. Мищенко С. Вдосконалення системи безготівкових роздрібних платежів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2014. № 5 (158). С. 22–28.
27. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України : аналітична доповідь / за ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2012. С. 91–94.
28. Технологии финансовых услуг в 2020 году и в дальнейшем: революционные перемены / PWC. 2016. URL: www.pwc.com/fstech2020 (дата звернення: 05.03.2019).

Аннотация. В статье исследованы главные направления государственного регулирования инновационных процессов в небанковском финансовом секторе Украины и управления ими с целью реализации государственной политики по развитию рынка финансовых услуг. Определена цель, уточнены функции, объекты, субъекты и методы регулирования инновационных процессов и управления ими. Охарактеризованы перспективные виды инноваций, которые могут быть использованы на финансовом рынке Украины. Выделено понятие регуляторных инноваций, охарактеризованы их основные виды, определены перспективные направления использования регуляторных инноваций управленческого, организационного, технологического и информационного характера. Обоснована необходимость усиления внимания со стороны регуляторов к институциональному применению инновационных технологий, использованию технологии распределенного реестра, новых методов обеспечения кибербезопасности, корпоративного управления и управления рисками.

Ключевые слова: небанковский финансовый сектор, финансовые инновации, регуляторные инновации, управление, регулирование, надзор.

Summary. In the article investigates the main directions of state regulation and management of innovative processes in the institutions of the non-banking financial sector of Ukraine with the purpose of realization of the state policy regarding the development non-bank financial services market on the principles of transparency, openness, competitiveness, responsibility and efficiency taking into account the interests of society and ensuring reliable protection of rights and interests of consumers of financial services. The purpose, the functions, objects, subjects and methods of regulation and management of innovative processes in non-bank financial institutions are specified. The most promising types of financial innovations that can be used by the non-bank financial market of Ukraine are described. The term of regulatory innovations is characterized, their main types are characterized, the perspective directions of the use of regulatory innovations in the non-bank financial market of managerial, organizational, technological and informational character are determined. It has been determined that in the process of regulation and management of innovative activity in non-bank financial institutions the role of state regulators is not limited to the general support of their innovative development strategies. State regulators not only monitor and generalize the experience of using new services, products, tools and technologies on the market, but also develop and implement their own innovations. The main technical and technological factors that promote the reform of the non-bank financial services market are characterized; the institutional components of the regulatory environment of innovation activity in non-bank financial institutions that are in need of further development are identified. In connection with the transition of the financial sector to activities in the digital economy, the necessity of increasing attention from the state regulators to the institutional application of innovative technologies, the use of the distributed registry technology, the improvement of financial technologies by operating agencies of IT technologies, the development and use of new methods to provide of cyber security has been substantiated for all technical and operating systems, the launching of new risk management methods, and the strengthening of the requirements for systems of corporate governance in non-bank financial institutions.

Keywords: non-banking financial sector, financial innovations, regulatory innovations, management, regulation, supervision.